

LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLKU

Sisältö

1. Miksi ja kenelle hyvinvoinnin polku on tehty?
2. Mitä hyvinvoinnin polulle kuvataan?
3. Miten hyvinvoinnin polkua voidaan käyttää?
4. Hyvinvoinnin polku

Miksi ja kenelle hyvinvoinnin polku on tehty?

Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polku on tehty lapsiperheitä, palveluita tuottavia toimijoita sekä niitä suunnittelevia ja niistä päättäviä henkilöitä varten.

Hyvinvoinnin polun tavoitteena on:

- Antaa kokonaiskuva alueen lapsiperhepalveluista.
- Auttaa luomaan poikkihallinnollista ja monitoimijaista yhteistyöverkostoa palveluiden kehittämiseksi.
- Välittää tietoa lapsiperhepalveluiden kokonaisuudesta, kehittämishaasteista ja palveluiden kustannuksista.
- Lisätä keskustelua toimijoiden, päättäjien ja palveluiden käyttäjien välillä lapsiperhepalveluiden kehittämiseksi.

Mitä hyvinvoinnin polulla kuvataan?

Lapsen ja nuoren sekä hänen perheensä käytettävissä olevia:

- Kunnan terveys-, sosiaali-, koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalveluita ja teknisiä palveluita.
- Järjestöjen, seurakuntien ja muiden toimijoiden tarjoamia lapsiperhepalveluita.
- Palveluiden kustannuksia.

Hyvinvoinnin polussa lapsiperhepalvelut on jaoteltu neljään erityyppiseen palveluun. **Peruspalvelut** muodostavat keskeisimmän hyvinvoinnin polun, **ennakoiva tuki, varhainen puuttuminen ja korjaava tuki** täydentävät peruspalveluita.

Polku on tehty vastasyntyneen lapsen ja hänen perheensä palveluista oppivelvollisuuskoulun päättymiseen asti.

Miten hyvinvoinnin polkua voidaan käyttää?

- Sen avulla voidaan tarkastella lapsiperhepalveluita kokonaisuutena.
- Sen avulla voidaan tarkastella ja vertailla palveluiden kustannuksia.
- Polkua voidaan käyttää keskustelun välineenä.
- Sitä voidaan käyttää päättäjien, viranhaltijoiden ja toimijoiden sekä palveluiden käyttäjien perehdyttämisessä lapsiperhepalveluiden kokonaisuuteen.

LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLKU

Hyvinvoinnin polun tuet

Hyvinvoinnin polku on rakennettu sijoittamalla lapsiperhepalvelut neljään eri tukimuotoon

PERUSTUKI

- Koostuu niistä palveluista, jotka koskevat kaikkia lapsia, nuoria ja heidän perheitään.
- Näitä palveluja ovat mm. äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, päivähoito, opetus ja vapaa-aikatoiminta.

ENNAKOIVA TUKI

- Ennakoivaan tukeen luetaan sellaiset palvelut, joiden avulla voidaan tukea lasta, nuorta ja hänen perhettään silloin kun perustuki ei ole riittävä.
- Ennakoiva tuki voi olla tilapäistä ja lyhytkestoista. Esim. ylimääräiset käynnit neuvolapalveluissa ovat ennakoivaa tukea. Samoin tukiopeutus voi olla luonteeltaan ennakoivaa tukea. Koulun oppilashuoltoryhmän työ on usein johonkin ajankohtaiseen oppi-lastasta koskevaan tilanteeseen puuttumista.
- Ennakoivaa tukea voivat tarjota samat tahot, jotka työskentelevät perustuessa. Tukea antavat myös tehtävään erikoistuneet ammattihenkilöt.
- Ennakoivan tuen avulla lapsi, nuori tai hänen perheensä voi palata käyttämään perustuen palveluja.

VARHAINEN PUUTTUMINEN

- Varhainen puuttuminen liittyy kasvaneeseen huoleen lapsen tai nuoren terveydestä, kasvusta, kehityksestä tai oppimisesta. Huolen voi ilmaista lapsi tai nuori itse, hänen perheensä tai perustuen/ennakoivan tuen palveluissa työskentelevät.
- Varhainen puuttuminen voi olla lapsen/nuoren siirtymistä hänelle paremmin sopivaan ryhmään (erityispäivähoito) tai yksikköön (luokkamuotoinen erityisopetus).
- Varhainen puuttuminen voi olla myös lisäresurssien tarjoamista perheen arkeen (kodinhoitopalvelut) tai kasvatusvastuun uudenlaista jakoa lapsen/nuoren vanhempien kanssa (lastensuojelu).
- Varhaisen puuttumisen alueella työskentelee useita ammattiryhmiä ja erikoistuneita ammattihenkilöitä yhteistyössä perustuen ja ennakoivan tuen henkilöstön kanssa. Työskentelyssä käytetään myös moniammatillisia verkostoja.

KORJAAVA TUKI

- Korjaava tuki liittyy lapsen tai nuoren terveyteen ja hyvinvointiin liittyvään erityiseen huoleen tai uhkaan (erikoissairaanhoido) tai siihen, ettei lapsen tai nuoren lähtökohta huomioiden kyetä muilla tuen muodoilla tukemaan terveyttä, kasvua, kehitystä tai oppimista (sairaalahoito, laitoshoido).
- Korjaavan tuen kesto vaihtelee tilapäisestä tuesta pysyviin ratkaisuihin.

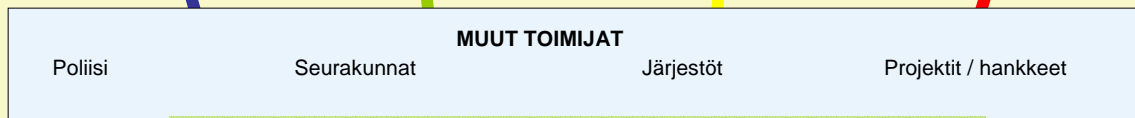
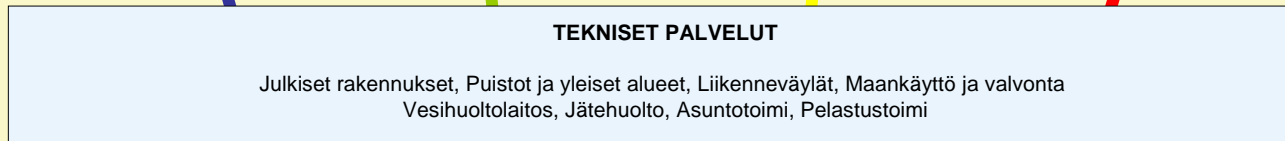
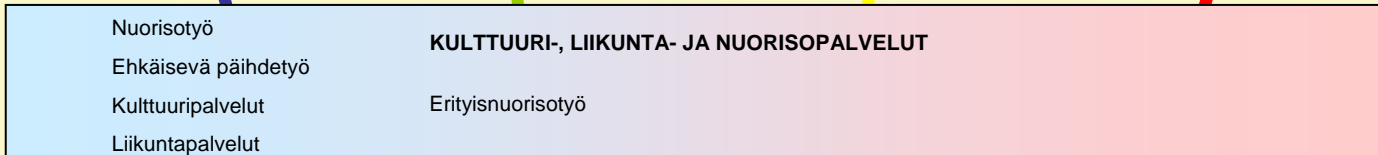
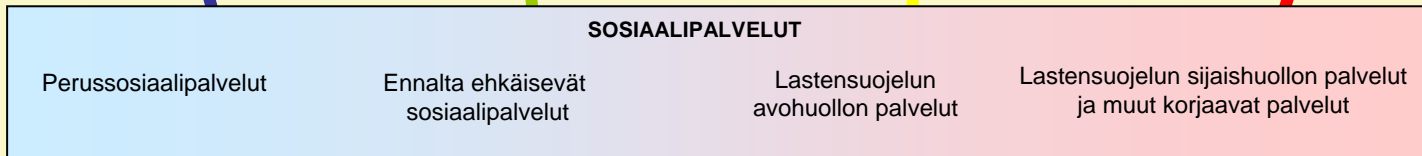
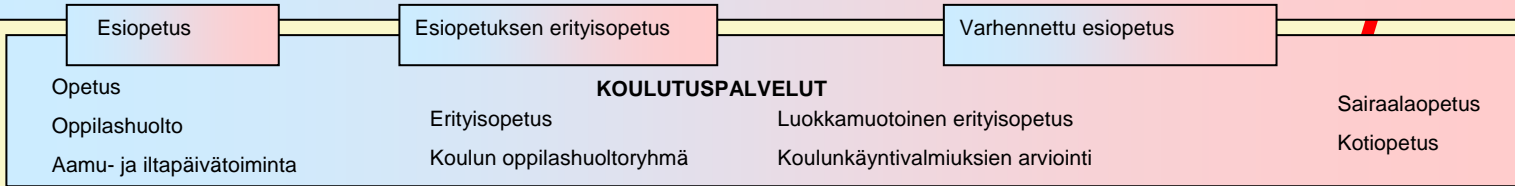
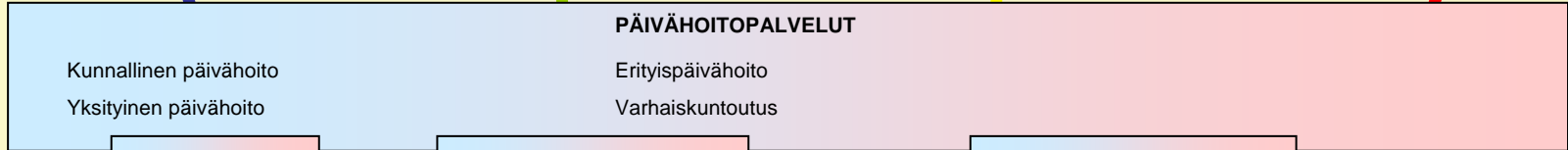
LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLKU

PERUSTUKI

ENNAKOIVA TUKI

VARHAINEN PUUTTUMINEN

KORJAAVA TUKI

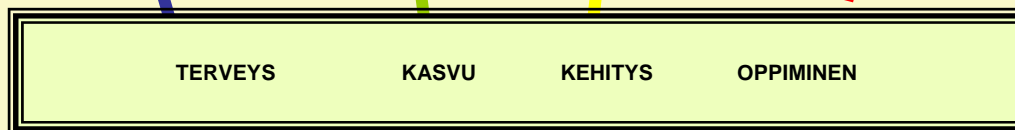
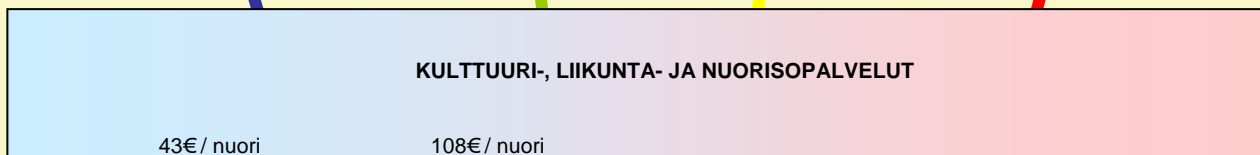
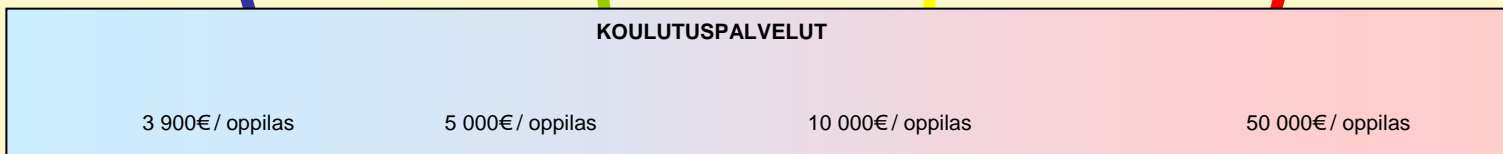
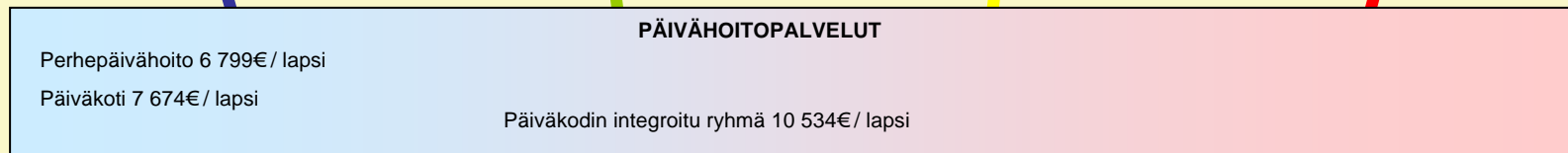
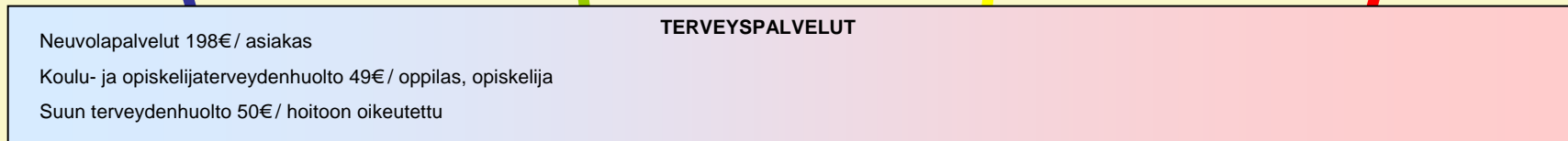
KUSTANNUKSET VUOTTA KOHTI

PERUSTUKI

ENNAKOIVA TUKI

VARHAINEN PUUTTUMINEN

KORJAAVA TUKI

ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN PERUSTUEN PALVELUT

TERVEYSPALVELUT

Neuvolapalvelut

Äitiysneuvolan terveydenhoitaja tekee kotikäynnin viikon sisällä äidin ja vauvan kotiutumisesta.

Lastenneuvolan terveydenhoitajan vastaanotolla lapsi käy vanhempineen/perheineen 3 ja 6-8 viikon, 3, 4, 5, 6, 8 kuukauden sekä 1 ja 1 ½ vuoden iässä. Kahden vuoden iästä alkaen vuosittaiset käynnit. Tarvittaessa muinakin ajankohtina.

Lääkäri tavataan 6-8 viikon, 8 kk:n, 1 ½- ja 5-vuotiskäynneillä.

Käynneillä lapselle tehdään käynneillä terveystarkastus:

- Seurataan lapsen terveydentilaa, kasvua ja kehitystä:
 - vuorovaikutus, sosiaalinen ja kielellinen kehitys, tarkkaavaisuus, liikunnallinen kehitys, silmän ja käden yhteistyö, omatoimisuus, terveydentila, näkö, kuuloa ja kasvu.
- Tehdään arvio lapsen kehityksestä kehityksen eri osa-alueilla.
- Keskustellaan hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista ja annetaan ajankohtaista tietoa eri ikävaiheisiin liittyvistä asioista.
- Tuetaan lapsen ja vanhempien välistä vuorovaikutusta sekä vanhempien jaksamista vanhempina ja parisuhteessa.
- Vanhempia kannustetaan luottamuksellisiin keskusteluihin.
- Kerrotaan tarjolla olevasta tuesta ja ohjataan sen piiriin.
- Annetaan yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset.
- Annetaan terveystietoa, jossa keskeiset terveystiedot. Kortti toimii perheen ja neuvolan yhteistyön välineenä.

Suunterveydenhoito

Hammashoitajan vastaanotolle kutsutaan 1-vuoden ja 3-vuoden iässä kirjeellä:

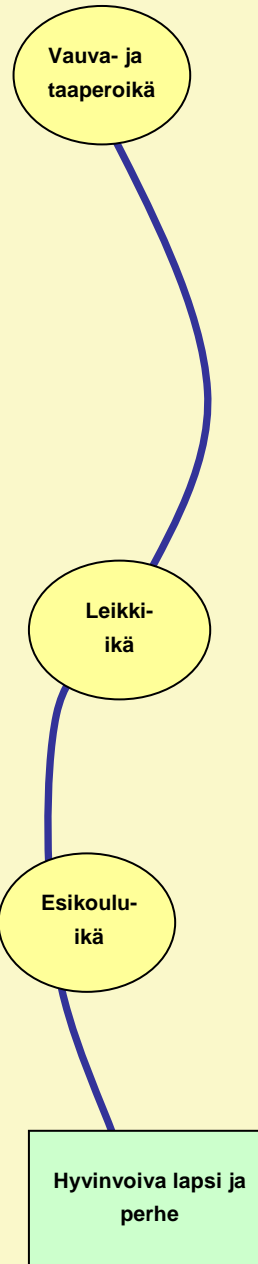
- fluorin käytön neuvonta ja kotihoidon opetus ja fluoritablettien käytön aloitus tarvittaessa, annetaan hammasharja
- harjausopastus ja opastus imemistottumuksissa (3 v.)
- ehkäisevän hammashoidon työryhmä selvittää riskipotilaiden seulonnan mahdollisuudet
- jos hoidon tarvetta (3 v.) , aika omalle hammaslääkärille 3-6 kk kuluessa

Suuhygienistille 4-vuoden iässä tarvittaessa ja 5-vuoden iässä kutsutaan kirjeellä:

- riskipotilaat (4 v.)
- harjausopetus ja tarvittaessa hammasharja
- jos kariesta tai purentavikoja ohjataan hammaslääkärille tai apuoihojalle

Hammaslääkärin vastaanotolle kutsutaan kirjeellä:

- harjausopastus ja hammasharja
- purentaongelmat ohjataan apuoihojalle

PÄIVÄHOITOPALVELUT

Oikeus **päivähoitopaikkaan** alkaa heti vanhempainrahakauden päätyttyä ja loppuu lapsen mennessä kouluun.

Päivähoidon vaihtoehdot:

- Kunnallinen ja yksityinen päivähoito
- päiväkodit ja perhepäivähoito
- 3-vuotiaasta alkaen myös integroidut erityisryhmät, virikekerhot ja leikkitoiminta sekä leikkikenttätoiminta kesäisin

Päivähoidon keskeisiä sisältöjä ovat:

- lapsen perushoito, leikki, puheen, kielen, omatoimisuuden, liikunnallisten ja muiden motoristen taitojen sekä sosiaalisten taitojen kehityksen tukeminen
- lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvä yhteistyösuhde vanhempien kanssa sekä vanhemmuuden tukeminen.

Yhteistyö vanhempien kanssa:

- laaditaan **varhaiskasvatussuunnitelma**, tavoitteena lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioiminen toiminnan järjestämisessä
- keskustellaan lapsen hoidon toteutumisesta
- perhekohtaiset keskustelut vähintään kerran vuodessa
- järjestetään vanhempainiltoja, joiden aiheet muodostuvat ryhmän tarpeista, vanhempien toiveista, ajan-kohtaista kasvun ja kehityksen asioista (esim. ravinto, puhtaus, uni, lastentaudit, turvallisuus, seksuaalisuus, mediaviihde, oppimiseen liittyvät asiat)
- järjestetään juhlia ja muita yhteisiä tapahtumia.

Esiopetus

Oikeus maksuttomaan esiopetukseen alkaa vuotta ennen oppivelvollisuuden alkua.

- Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa ja kouluilla sekä erillisissä esiopetusryhmissä.

Yhteistyö vanhempien kanssa:

- lapsen **esiopetuksen suunnitelma** laaditaan kaikille yhteistyössä vanhempien kanssa.
- muu yhteistyö kuten päivähoitossa

ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN PERUSTUEN PALVELUT

SOSIAALIPALVELUT

Perussosiaalipalvelut

Kaikilla lapsilla, nuorilla ja heidän perheillään on mahdollisuus saada kunnan järjestämiä, lakisääteisiä sosiaalipalveluja. Niitten tavoitteena on tukea lapsia, nuoria ja heidän perheitään omatoimisuuteen ja tasapainoiseen elämään. Sosiaalipalvelujen järjestäminen perustuu yksilöllisen ja/tai perhekohtaisen tarpeen arviointiin.

Perussosiaalipalvelut:

- Sosiaalialan henkilöstön antamat ohjaus- ja neuvontapalvelut sekä keskusteluapu kriisilanteissa.
- Lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävä ammatillinen sosiaalityö.
- Perheneuvolan palvelut; keskusteluapu, oppimistutkimukset, terapiat, lastenpsykiatriin palvelut sekä muu tuki lapsille, nuorille ja perheille.
- Toimeentulotuki (kaikille niille, jotka ovat siihen toimeentulotukilain mukaan oikeutettuja).
- Elatusturva (lapsen elatustuki ja elatussopimukset).
- Huolto- ja tapaamisoikeussopimukset.
- Lausunnot oikeudelle lasten huoltoriitatilanteissa.
- Lastenvalvojan palvelut (avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyys selvitykset).
- Kehitysvammahuollon palvelut, esimerkiksi lasten kuntoutusohjaus.
- Kehitysvammaisten erityishuollon palvelut (kuntayhtymä).
- Vammaispalvelulain mukaiset palvelut.
- Omaishoidontuki sairauden tai vammaisuuden perusteella.

Sosiaalipalveluja järjestävät kunnassa sosiaalityöntekijät, sosiaaliohjaajat, perheohjaajat, lastenvalvojat, kuntoutusohjaajat sekä psykologit. He toimivat yhteistyössä kunnan muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa.

Vauva- ja
taaperoikä

Leikki-
ikä

Esikoulu-
ikä

Hyvinvoiva lapsi ja
perhe

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kulttuuripalvelut

Seutukirjasto

- Palvelupisteet.
- Kirjastoauto.
- Satutunnit.

Musiikkiopisto

- Varhaisiän musiikkikasvatus, perustaso, musiikkiopistotaso, tanssiosasto, bändikoulu, kansanmusiikki.

Liikuntapalvelut

- liikuntapaikat
- kerhot

MUUT TOIMIJA

Järjestöt

- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL)
Perhekahvila, lastenhoitotoiminta, ohjattu leikkikenttätöiminta, Rotinakahvilaisuus, yksityinen päiväkotitoiminta, kerhot, tapahtumat.
- Urheilu- ja liikuntaseurat: liikuntakerhot ja tapahtumat.
- Rauhanyhdistys/nuorisotoimikunta:
Pyhäkoulu, päiväkerho, raamattuluokka, liikuntaillat, retket, leirit.

Seurakunnat

Esimerkiksi:

- Äiti-lapsi/isä-vauva-piirit.
- Ekavauvaryhmä.
- Pikkulapsityö.
- Päiväkerhotyö.
- Perhekerhot.
- Pyhäkoulutyö.
- Leirit, retket.

ALLE KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN JA VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

PÄIVÄHOITOPALVELUT:

ENNAKOIVA TUKI

Erityispäivähoito ja esiopetuksen erityisopetus

- Kuntoutussuunnitelma laaditaan erityistä tukea tarvitsevalle lapselle yhteistyössä lapsen vanhempien ja muiden lapsen ja perheen kanssa työskentelevien tahojen kanssa.
- Kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto) seuraa lapsen kehitystä päivähoitossa ja esiopetuksessa, antaa yksilöllistä tai pienryhmäopetusta, tukee perheitä, ohjaa tutkimuksiin sekä osallistuu kuntoutuksen suunnitteluun yhdessä vanhempien, päivähoitajan ja esiopetuksen henkilöstön ja moniammatillisen verkoston kanssa.
- Esioppilaille annetaan yksilöllistä puheopetusta syksyisin tehdyn kartoituksen mukaan. Opettajana toimii perusopetuksen laaja-alainen erityisopettaja.
- LaKu-työryhmä (Lasten Kuntoutus) toimii moniammatillisesti lapsen erityistarpeiden esille tuojana.

VARHAINEN PUUTTUMINEN

- Henkilökohtaiset ja ryhmäavustajat, lapsi kahden paikalla, päiväkotien kielenkuntoutuspienryhmät, kelton yksilöllinen ja pienryhmäopetus.
- Päivähoidon ja esiopetuksen muut kuntoutukselliset erityisjärjestelyt ja tukitoimet, kuten lasten opettaminen pienryhmissä (ryhmän jakaminen, kuvakommunikaation ja viittomien käyttäminen sekä tietokoneavusteinen opetus.
- Psykomotorista pienryhmäkuntoutusta tarjotaan tarpeen mukaan 5-6 -vuotiaille lapsille (1 – 2 ryhmää). Ryhmän ohjaajina kelto ja lastentarhanopettaja.
- Perusopetuksen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) laaditaan moniammatillisesti yhdessä lapsen huoltajien kanssa niille erityistä tukea tarvitseville lapsille, joille on määritelty pidennetty oppivelvollisuus. Tällöin lapsi on oikeutettu varhennettuun esiopetukseen, mikäli huoltajat niin haluavat. Varhennettu esiopetus alkaa jo viisivuotiaana ja oppivelvollisuus normaalisti kuusivuotiaana.
- Lastensuojelun (LaSu) työryhmän jäsenenä kelto on mukana moniammatillisessa yhteistyössä.
- Esiopetuksen oppilashuoltoryhmä (EO-OHR) kokoontuu tarpeen mukaan ja iso EO-OHR kaksi kertaa vuodessa.
- Integroitu pienryhmä.

Vauva- ja taaperoiikä

Leikki-ikä

Esikoulu-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

SOSIAALIPALVELUT

Lastensuojelun avohuollon palvelut

Avohuollon tukitoimenpiteiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. Avohuollon tukitoimenpiteitä voidaan järjestää vain asiakkaan suostumukseen perustuen.

- Ammatillinen sosiaalityö lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämisessä ja ratkaisuissa tukiperheen, tukihenkilön tai henkilökohtaisen avustajan järjestäminen.
- Kuntouttavat terapiapalvelut lapselle/nuorelle/perheelle.
- Perhekuntoutus.
- Päihdepalvelut; sairaanhoitajat, nuorten päihdepysäkki, A-klinikan palvelut.
- Koko perheen sijoitus perhe- tai laitospalveluun.
- Muut lasta ja perhettä tukevat palvelut, esimerkiksi vertaistuki, turvakoti.
- Lapsen tilapäinen sijaishoito tai kuntoutusjakso sijaisperheessä, perhekodissa tai lastensuojelulaitoksessa.
- Sijaishuollossa olleella lapsella on oikeus jälkihuoltopalveluihin siihen asti kunnes hän täyttää 21-vuotta (esimerkiksi taloudelliseen tukeen tai terapiaan).

TERVEYSPALVELUT

Avosairaanhoito ja avoterveydenhuollon erityispalvelut

- Lääkäreiden ja sairaanhoitajien palvelut.
- Ensiapu.
- Päivystysvastaanotto.
- Terveyskeskussairaala.
- Fysioterapia.
- Puheterapia.
- Toimintaterapia.
- Ravitsemusterapia.
- Mielenterveyspalvelut.

TERVEYSPALVELUT

Erikoissairaanhoido

Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (PKSSK):

- Psykologit.
- Terapeutit.
- Sosiaalityöntekijät.
- Kuntoutusohjaajat.
- Lääkärit.
- Vauvaperheyskikkö: Vauvaperhetyö: kotikäynnit, äiti-vauva-ryhmät, yksilökeskustelut, terapiat, konsultaatiot.

PÄIVÄHOITOPALVELUT

- **Päivähoitopaikka lastensuojelun näkökulmasta**
- Yhteistyö esimerkiksi akuuttiryhmän ja lastenpsykiatrisen poliklinikan kanssa.
- Kelton yksilöllinen ja pienryhmäopetus.
- Integroidut pienryhmät.

Vauva- ja taaperoiikä

Leikki-ikä

Esikoulu-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

SOSIAALIPALVELUT

Lastensuojelun sijaishuolto ja muut korjaavan tuen palvelut

Lapsen huostaanottoon ja sijaishuoltoon ryhdytään, kun puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään (LsL 40§). Huostaanottoon tai sijaishuoltoon voidaan ryhtyä kuitenkin vain, jos avohuollon tukitoimenpiteet eivät ole lapsen edun mukaisia tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

- Lapsen sijaishuolto sijaisperheessä kunnan ja perhehoitajan välisellä perhehoidon toimeksiantosopimuksella.
- Ammatillinen perhekotihoito (yksityiset palvelun tuottajat).
- Laitoshoido yksityisessä tai kunnallisessa lastensuojelulaitoksessa.
- Kotona vanhempiensa luona tilapäisesti, kun huostaanotto on tarkoitus lopettaa. Huostaanotto päättyy kuitenkin viimeistään lapsen/nuoren täytettyä 18 vuotta.
- Sijaishuollossa olleella lapsella on oikeus jälkihuolto-palveluihin siihen asti kunnes nuori täyttää 21 vuotta (LsL 75-76 §:ien mukaisesti). Jälkihuollon palveluina nuorella on oikeus tarpeensa mukaisesti saada esimerkiksi taloudellista tukea ja terapiapalveluja.
- Korjaavan tuen palveluja järjestävät sosiaalityöntekijät yhteistyössä kunnan muiden viranomaisten ja lasta/nuorta hoitavien tahojen kanssa.

KOULUIKÄISEN PERUSTUEN PALVELUT

KOULUTUSPALVELUT

Esiopetus

- Kuusivuotiailla on oikeus osallistua maksuttomaan, vapaaehtoiseen esiopetukseen. Esiopetus järjestetään päiväkodeissa ja kouluilla sekä erillisissä esiopetusryhmissä.
- Toiminta-ajatuksena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen yhteistyössä vanhempien kanssa. Tavoitteena on edistää lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä.
- Lapsen esiopetuksen suunnitelma tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa.

Opetus

- Koulutustoimi järjestää esi- ja perusopetusta, lukio- ja musiikin ammatillista koulutusta sekä taiteen perusopetusta ja harrasteopetusta.
- Koulutus on Suomessa perusoikeus. Jokainen Suomessa asuva on oikeutettu saamaan maksutonta perusopetusta. Tavoitteena on, että kaikille kansalaisille voidaan tarjota tasa-arvoiset mahdollisuudet saada koulutusta, iästä, asuinpaikasta, varallisuudesta, sukupuolesta tai äidinkielestä riippumatta.
- Yhtäläiset koulutusmahdollisuudet kuuluvat jokaiselle Suomessa vakinaisesti asuvalle henkilölle elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Jokaisella ihmisellä on oikeus jatkuvaan itsensä kehittämiseen, uuden oppimiseen ja kasvuun eettisesti ja moraalisesti vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Oppilashuolto

- Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.
- Perusopetuksessa oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto.
- Oppilashuollon palveluja ovat kansanterveyslain mukainen kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulain mukainen kasvatuksen tukeminen.
- Oppilashuoltoon kuuluvat koulujen oppilashuoltotyöryhmät ja oppilashuoltopalveluina psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä ateria koulussa ja koulukuljetukset: erityislapset ja muut E 3 luokkalaiset yli 3 km 4 -9 luokkalaiset yli 5km

Alakouluikä

Yläkouluikä

Hyvinvoiva lapsi ja
perhe

TERVEYSPALVELUT

Kouluterveydenhuolto

- Kouluterveydenhuollon tehtävänä on:
 - oppilaan hyvinvoinnin ja terveyden seuraaminen, arviointi ja edistäminen
 - osallistuminen koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
 - osallistuminen oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteis-työssä muun oppilashuoltohenkilöstön ja opettajien kanssa
 - koulun työolojen ja koulutyön terveellisyys ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen
- Kouluterveydenhuolto toimii ensisijaisesti koulujen tiloissa ja terveydenhoitaja suunnittelee ja toteuttaa terveydenhoitotyön.
- Koululääkäri toimii oman toimenkuvansa lisäksi lääketieteellisenä asiantuntijana. Myös muut työntekijät, kuten suun terveydenhuollon työntekijät, puhe-, fysio- ja ravitsemusterapeutit, koulukuraattori ja -psykologi osallistuvat toimenkuviansa mukaisesti toimintaan.

KOULUIKÄISEN PERUSTUEN PALVELUT

VAPAA-AIKAPALVELUT

Nuorisotoimen palvelut:

- Pienryhmätöinnöt: kouluilta ja nuorisotiloista kootut ryhmät
- Avointalotoiminta/ aluetoiminta
 - Ryhmätyöt 7.-luokkalaisille
 - Nuorisotyöntekijän osallistuminen oppilashuoltotyöryhmän tai mahdollisen laajemman verkostotyöryhmän toimintaan. Yhteiset asiakkaat - yhteiset toimintalinjat.
 - Oppilashuollolliset yhteistyöt ja tapahtumat
 - Nuorisotyöntekijöiden osallistuminen koulun vanhempainiltoihin
 - Yhteistyö tukioppilastoiminnan kanssa: tiedottaminen nuorisotoiminnasta, retket, tapahtumat
 - Osallistuminen ja yhteistyö koulun tapahtumissa
- Nuorisotiedotus
- Nuorisotilat: nuorisotalot, skeittihalli
- Maahanmuuttajatoiminta
- Nuori Kulttuuri karsinnat: kulttuurisen ilmaisun tukeminen
- Työpajatoiminta: koulupudokkaat, työttömät nuoret, elämänhallinta
- Leirit ja päiväleirit
- Kotieläinpiha

Ehkäisevä päihdetyö

- Materiaalia eri luokka-asteiden päihdevalistustunneille.
- Terve Elämä! -tupakka- ja päihdevalistus alakouluille
- Ennaltaehkäisevän päihdetyön työkalukansio ohjaajille
- Koulutukset ohjaajille ja opettajille
- Seudullinen ennaltaehkäisevän päihdetyön verkosto

Nuorten vaikuttajatoiminta

- Nuorisovaltuusto alle 18-vuotiaille
- Oppilaskuntatoiminnan kehittäminen
- Järjestöjen toiminnan tukeminen: avustukset, tilat

Nuorten Tiimin palvelut

- Laillisuuskasvatus

Alakouluikä

Yläkouluikä

Hyvinvoiva lapsi ja
perhe

SOSIAALIPALVELUT

Perussosiaalipalvelut

Kaikilla lapsilla, nuorilla ja heidän perheillään on mahdollisuus saada kunnan järjestämiä, lakisääteisiä sosiaalipalveluja. Niitten tavoitteena on tukea lapsia, nuoria ja heidän perheitään omatoimisuuteen ja tasapainoiseen elämään. Sosiaalipalvelujen järjestäminen perustuu yksilöllisen ja/tai perhekohtaisen tarpeen arviointiin.

Perussosiaalipalvelut:

- Sosiaalialan henkilöstön antamat ohjaus- ja neuvontapalvelut sekä keskusteluapu kriisilanteissa.
- Lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävä ammatillinen sosiaalityö.
- Perheneuvolan palvelut; keskusteluapu, oppimistutkimukset, terapiat, lastenpsykiatrian palvelut sekä muu tuki lapsille, nuorille ja perheille.
- Toimeentulotuki (kaikille niille, jotka ovat siihen toimeentulotukilain mukaan oikeutettuja).
- Elatusturva (lapsen elatustuki ja elatussopimukset).
- Huolto- ja tapaamisoikeussopimukset.
- Lausunnot oikeudelle lasten huoltoriitatilanteissa.
- Lastenvalvojan palvelut (avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyys selvitykset).
- Kehitysvammahuollon palvelut, esimerkiksi lasten kuntoutusohjaus.
- Kehitysvammaisten erityishuollon palvelut (kuntayhtymä).
- Vammaispalvelulain mukaiset palvelut.
- Omaishoidontuki sairauden tai vammaisuuden perusteella.

Sosiaalipalveluja järjestävät kunnassa sosiaalityöntekijät, sosiaaliohjaajat, perheohjaajat, lastenvalvojat, kuntoutusohjaajat sekä psykologit. He toimivat yhteistyössä kunnan muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa.

KOULUIKÄISEN PERUSTUEN PALVELUT

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kulttuuripalvelut

- Tapahtumat, matkat yms.
- Kädentaitopäivät ja –leirit.
- Koulujen ja päiväkotien kulttuurikasvatuksen tukeminen: konsertti- ja teatterivierailut, elokuvatoiminta
- Järjestöjen, harrastajaryhmien sekä yksityisten toiminnan tukeminen: neuvonta, avustukset, tilat
- Taidetalo, Teatteritalo

Liikuntapalvelut

- Sisä- ja ulkoliikuntapaikat.
- Koululaisten liikuntapäivät.
- Tapahtumat, kilpailut, kurssit.
- Järjestöjen ja harrastajaryhmien tukeminen: neuvonta, avustukset, tilat
- yhteistyö mm. kylien kanssa (lähiliikuntapaikat)

MUUT TOIMIJAT

Seurakunnat

- iltapäivätoiminta sähkö-, pienoismalli-, askartelu- ja kokki-kerhot ym., leirit ja retket, pyhäkoulu

Järjestöt

Nuoret kotkat

- iltapäivätoiminta, kerhot (kokki-, yleiskerhot, jne.), leirit

MLL

- kummi- ja tukioppilastoiminta, kerhotoiminta, lasten ja nuorten puhelin ja netti, tapahtumat

4H

- kerhotoiminta

Urheilu- ja liikuntaseurat

- iltapäivätoiminta (Itä-Suomen Liikuntaopisto), liikunta-kerhot, tapahtumat, urheiluseuratoiminta

SPR

- koulutukset, leirit, Oman elämän valtiat - Suomen Punaisen Ristin järjestämä nuorille työttömille suunnattu koulutusohjelma, katutyö – Saapas

Poliisi

- Laillisuuskasvatus, Nuorten tiimi

Alakouluikä

Yläkouluikä

Hyvinvoiva lapsi ja
perhe

TEKNISET PALVELUT

Julkiset rakennukset

Toimivat ja turvalliset kiinteistöt: suunnitteluvaihe, ylläpitovaihe: toimivuus, turvallisuus, esteettömyys, siisteys

Puistot ja yleiset alueet

Lakien ja asetusten mukaiset puistoalueet, leikkikentät, uimarannat ja venesatamat: toimivuus, turvallisuus, esteettömyys, siisteys

Liikenneväylät

Kunnan asemakaava-alueella kaavaan merkittyjen katujen suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito huomioiden liikenneturvallisuus- ja liikenteen välityskyky

Maankäyttö ja valvonta

Kunnan/kaupungin maankäyttöön sekä rakentamiseen liittyvä suunnittelu ja valvonta

Vesihuoltolaitos

Laatuvaatimukset ja –suositukset täyttävän talousveden toimittaminen sekä jäteveden poisjohtaminen ja käsittely lupaehtojen mukaisesti

Jätehuolto

Asumisessa syntyvien jätteiden ja ongelmajätteiden keräily, kuljetus ja käsittely

Asuntotoimi

Lainsäädännön mukaisten asumispalvelujen tuottaminen

Pelastustoimi

Onnettomuuksien ehkäisy, varsinainen pelastus- ja vss-toiminta, joka hoidetaan sopimuksen mukaisesti Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen toimesta.

KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

KOULUTUSPALVELUT

Esiopetuksen erityisopetus:

- Kiertävä esiopetuksen **erityisopettaja** käy niissä esiopetusryhmissä, joissa ei ole erityislastentarhanopettajaa. **Erityislastentarhanopettaja** toimii n. 12 lapsen erityisryhmässä
- Esiopetuksen henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma E-HOJKS laaditaan moniammatillisesti lapsille, joilla on erityisen tuen tarve
- **Kasvuluokka** on tarkoitettu koulun aloitusta lykänneille oppilaille. Sille valitaan ensisijaisesti oppilaita, jotka toden-näköisesti jatkavat koulunkäyntiä yleisopetuksen luokassa. Kasvuluokalle hakeutuminen edellyttää asiantuntijasuosituksen (lääkärin tai psykologin lausunto).

Koulun erityisopetus

- Koulussa erityisopetusta annetaan oppimisvaikeuksisille oppilaille. Erityisopettaja voi ohjata oppilaita löytämään heille sopivan oppimisstrategian. Oppimissuunnitelma voidaan laatia oppilaalle, jolla on oppimisvaikeuksia tai vaikeuksia motivoitua koulunkäyntiin. Oppimissuunnitelma laaditaan yhdessä oppilaan, vanhempien ja opettajien kesken.
- Koulun **laaja-alainen erityisopettaja** tekee ensimmäisen luokan oppilaille oppimista arvioivia testejä. Jos oppimisvaikeudet ovat laajoja, oppilaalle tehdään HOJKS. Laaja-alainen erityisopetus jatkuu peruskoulun ajan oppilailla, jotka ovat erityisen tuen tarpeessa.
- Tilapäisissä oppimisvaikeuksissa olevalle oppilaalle järjestetään **osa-aikaista erityisopetusta** erityisopettajan ja oppilaan oman opettajan yhteisen suunnitelman mukaisesti. Opetus tapahtuu koulupäivän aikana omassa luokassa tai pienryhmässä. Osa-aikaista erityisopetusta on jokaisessa peruskoulussa.

Tukiopetus

- Opintoissa tilapäisesti jälkeen jääneille oppilaille annetaan tukiopetusta. Tukiopetusta annetaan yleensä heti oppituntien jälkeen.
- Mikäli oppilaiden erityistarpeita ei voida näillä tukitoimenpiteillä riittävästi huomioida, voidaan tarvittaessa järjestää oppilaan opiskelu yksilöllisten oppimäärien mukaan.

Alakouluikä

Yläkouluikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

KOULUTUSPALVELUT

Oppilashuolto

- Jokaisessa koulussa toimii **oppilashuoltoryhmä** eli OHR, johon kuuluu rehtori, erityisopettaja, oppilaanohjaaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori ja/tai koulupsykologi, tapauskohtaisesti luokanopettaja ja/tai luokanvalvoja ja tarvittaessa muita asiantuntijoita.
- Tehtävänä on mm. tukea opettajan työtä, vanhempien kasvatus työtä, oppilaan oppimista ja kasvua. Ryhmä käsittelee yksittäisen oppilaan asioita, suunnittelee opetustyön oppilashuollollista toteutumista, arvioi tuki - ja erityisopetuksen tarpeita sekä osallistuu koulun sisäiseen kehittämiseen.

TEREYSPALVELUT

Kouluterveydenhuolto

- Perusterveydenhuollon avosairaanhoido ja avoterveydenhuollon erityispalvelut:
- Lääkäreiden ja sairaanhoitajien palvelut
- Fysioterapia
- Puheterapia
- Ravitsemusterapia
- Terveyskeskussairaala

SOSIAALIPALVELUT

Ennalta ehkäisevät sosiaalipalvelut

Ennakoivan tuen palvelujen myöntämisen tavoitteena on perheen omatoimisuuden ja itsenäisen suoriutumisen edistäminen tai lastensuojelun tarpeen ennalta ehkäiseminen.

- Sosiaalialan henkilöstön antama ohjaus, neuvonta ja tuki.
- Tarveharkintainen taloudellinen avustus lasten harrastuksiin, loma- ja virkistystoimintaan.
- Taloudellinen avustaminen perheen kriisitilanteessa.
- Perheohjaajien tekemä perhetyö.
- Tilapäinen perhehoito tai perhekotihoito.
- Kuntoutusohjaus.
- Kuntouttavan aikuissosiaalityön palvelut lasten vanhemmille.
- Koti- ja lastenhoitoapu erityistilanteissa.
- Perheneuvolan palvelut.

KOULUIKÄISEN VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

KOULUTUSPALVELUT

Luokkamuotoista erityisopetusta järjestetään oppilaille, joilla on laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai sopeutumis-vaikeuksia, joita yleisopetus ei voi ehkäistä tai korjata. Tässä tapauksessa oppilas opiskelee henkilökohtaisen opetuksenjärjestämistä koskevan suunnitelmansa mukaisesti. Erityisoppilas voi siirtyä takaisin yleisopetukseen, mikäli hänellä on siihen edellytyksiä.

Oppilashuolto

Oppilashuoltoyksikköön kuuluu kaksi ja puoli vakituista koulupsykologia, yksi määräaikainen koulupsykologi sekä kaksi kuraattoria.

Koulukuraattori ja -psykologitoiminnan toiminta-ajatuksena on oppilaiden psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuoltoyksikön toimintaperiaatteina ovat tuen tarjoaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja sen järjestäminen kouluissa eli oppilaiden arkiympäristössä. Työtä tehdään yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa perheiden, oppilaiden ja yhteistyötahojen kanssa.

Koulupsykologien työssä painottuvat oppimisvaikeuksiin liittyvät psykologiset tutkimukset ja niiden perusteella järjestettävien tukitoimien suunnittelu.

Opettajat lähettävät oppilaita tutkimuksiin tarpeen mukaan. Sekä kuraattorit että psykologit osallistuvat vanhempainiltoihin mahdollisuuksien mukaan, mutta ainakin nivelvaiheissa (ensimmäisellä ja seitsemännellä luokalla) olevien oppilaiden vanhempieniltoihin pyritään osallistumaan.

Koulunkäyntiavustajat

Koulunkäyntivalmiuksien arviointi

Alakouluikä

Yläkouluikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

SOSIAALIPALVELUT

Lastensuojelun avohuollon palvelut

Avohuollon tukitoimenpiteiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatuskyykyä ja – mahdollisuuksia. Avohuollon tukitoimenpiteitä järjestettäessä korostuu ammatillinen sosiaalityö. Avohuollon tukitoimenpiteitä voidaan järjestää vain asiakkaan suostumukseen perustuen.

- Ammatillinen sosiaalityö lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittelyssä ja ratkaisuisissa tukiperheen, tukihenkilön tai henkilökohtaisen avustajan järjestäminen.
- Kuntouttavat terapiapalvelut lapselle/nuorelle/perheelle.
- Perhekuntoutus.
- Päihdepalvelut; sairaanhoitajat, nuorten päihdepysäkki, A-klinikan palvelut.
- Koko perheen sijoitus perhe- tai laitospalveluun.
- Muut lasta ja perhettä tukevat palvelut, esimerkiksi vertaistuki, turvakoti.
- Lapsen tilapäinen sijaishoito tai kuntoutusjakso sijaisperheessä, perhekodissa tai lastensuojelulaitoksessa.
- Sijaishuollossa olleella lapsella tai nuorella on oikeus jälkihuoltopalveluihin siihen asti kunnes hän täyttää 21 vuotta (esimerkiksi taloudelliseen tukeen tai terapiaan).

KOULUIKÄISEN KORJAAVAN TUEN PALVELUT

KOULUTUSPALVELUT

Sairaalaopetus

- Sairaalakoulun oppilaina voivat olla Pohjois-Karjalan ja Heinäveden alueelta tulevat peruskoululaiset, jotka ovat tutkimuksissa tai hoidossa Pohjois-Karjalan keskussairaalan lastenpsykiatrisella, lasten neurologisella, nuorisopsykiatrisella tai somaattisilla osastoilla.

Oppilashuolto

Nuorten pysäytysyksikkö Time Out

- Varhainen väliintulo yläkouluikäisille nuorille (12-15 v.)
- Nuorilla voi olla taustalla koulusta poissaoloja, tulehtuneet välit vanhempien kanssa yms. Ilman väliintuloa uhkana on ongelmien syventyminen.
- Kodin kanssa tehtävä yhteistyö.
- 7 viikon strukturoitu malli viidelle nuorelle kerrallaan.
- Edellyttää lastensuojelun sosiaalityöntekijän päätöstä.
- 7 ohjaajaa.

TERVEYSPALVELUT

Erikoissairaanhoito

- Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
- Kuopion yliopistollinen keskussairaala (KYS)

Alakouluikä

Yläkouluikä

Hyvinvoiva lapsi ja
perhe

SOSIAALIPALVELUT

Lastensuojelun sijaishuolto ja muut korjaavan tuen palvelut

Lapsen huostaanottoon ja sijaishuoltoon ryhdytään, kun puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä tai lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään (LsL 40§). Huostaanottoon tai sijaishuoltoon voidaan ryhtyä kuitenkin vain, jos avohuollon tukitoimenpiteet eivät ole lapsen edun mukaisia tai jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

- Lapsen sijaishuolto sijaisperheessä kunnan ja perhehoitajan välisellä perhehoidon toimeksiantosopimuksella.
- Ammatillinen perhekotihoito (yksityiset palvelun tuottajat)
- Laitoshiito yksityisessä tai kunnallisessa lastensuojelulaitoksessa.
- Kotona vanhempiensa luona tilapäisesti, kun huostaanotto on tarkoitus lopettaa. Huostaanotto päättyy kuitenkin viimeistään lapsen/nuoren täytettyä 18 vuotta:
- Sijaishuollossa olleella lapsella on oikeus jälkihuoltopalveluihin siihen asti kunnes nuori täyttää 21 vuotta (LsL 75-76 §:ien mukaisesti). Jälkihuollon palveluina nuorella on oikeus tarpeensa mukaisesti saada esimerkiksi taloudellista tukea ja terapiapalveluja.
- Korjaavan tuen palveluja järjestävät sosiaalityöntekijät yhteistyössä kunnan muitten viranomaisten ja lasta/nuorta hoitavien tahojen kanssa.

LAPSIPERHEPALVELUIHIN LIITTYVÄT MONIAMMATILLISET TYÖRYHMÄT

Väestövastuuryhmät

Väestövastuuryhmän tavoitteena on auttaa ja tukea alle kouluikäistä lasta ja perhettä erilaisissa kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä, pohtia yhdessä perheen kanssa ratkaisuja pulmatilanteissa sekä kehittää ennaltaehkäisevän työn muotoja perheen ja yhteiskunnan muutoksessa.

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmät

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän tehtävänä on sopia kuntoutuksen asiakkaan kanssa yhteistyön periaatteista ja menettelytavoista, huolehtia yhteistyössä tarpeellisten tietojen vaihtamisesta, käsitellä yksittäisten asiakkaiden kuntoutukseen liittyvistä asioista. Kuntoutujan asian ottamista asiakasyhteistyöryhmään voi esittää kuntoutuja itse tai mikä tahansa toimijataso. Ryhmän kokonpano määräytyy yksilöllisesti kuntoutujan tarpeiden mukaan kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa.

Nuorten verkostotyöryhmät

Nuorten parissa työskentelevät kokoontuvat säännöllisin väliajoin yhteen ja käsittelevät paikallisiin nuoriin liittyviä ajankohtaisia asioita. Työryhmän toimintaan osallistuvat mm. nuorisotoimen, seurakunnan, koulun, ammattiopiston, työvoimatoimiston, sosiaalitoimen, poliisin ja pelastustoimen henkilöstön edustajia. Tavoitteena on saada kokonaiskäsitys nuorten koulutukseen, työllisyyteen ja vapaa-aikaan liittyvästä tilanteesta ja ennaltaehkäistä mahdollisia pulmia.

Lastensuojelun tukiryhmät

Asiantuntijaryhmän toiminnan tavoitteena on auttaa ja tukea lapsia ja perheitä kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvissä, lastensuojelullisia näkökulmia sisältävissä asioissa. Ryhmä toimii moniammatillisesti (mukana sosiaalityöntekijät, psykologit, lastensuojelun perheohjaaja, terveydenhoitajat, sairaanhoitaja, erityislastentarhanopettaja ja koulukuraattori). Ryhmän toiminta perustuu LsL:n 14 §:ään.

Ehkäisevän päihdetyön ryhmä

Ryhmä tuottaa vuosittain peruskoulun 5-luokkalaisten ehkäisevää päihdetyötä järjestämällä tapahtumia ja muuta toimintaa. Peruskoulun ylempille luokille ja lukiolaisille tapahtumia järjestetään satunnaisesti. Työryhmän toimintaan osallistuvat edustajat kaupungin nuorisotoimesta, koulutoimesta ja sosiaali- ja terveystoimesta sekä seurakunnan nuorisotoimesta. Tarvittaessa kutsutaan mukaan muita asiantuntijoita.

Lisätietoja:

Pohjois-Karjalankansanterveyden keskus

Kouluikäisen hyvinvoinnin polku
terveyden edistäjänä -hanke (2007-2009)

Hankekoordinaattori Anne Pyykkönen

anne.pyykkonen@kansanterveys.info

puh. 044 322 4849

www.kansanterveys.info